

Jan De Kort, *De plaats van het geloof in het leven van Hendrik Albert Van Dalsum (1868-1944). De worsteling van een liberaal katholiek met geloof en moderniteit*, Tilburg, Stichting Zuidelijk Historisch Contact, 2009, 490 pp., ill., ISBN 978-90-70641-87-0 | Iets meer dan een kwarteeuw geleden werd in *Wetenschappelijke tijdingen op het gebied van de geschiedenis van de Vlaamse beweging* door de Nederlandse historicus Han Van Bree (°1957) een bijdrage gepubliceerd over *De Daensistische Beweging in Nederland* (jg. 42, 1983, nr. 3, pp. 139-149). Daarin werd onder meer aandacht besteed aan Hendrik Albert Van Dalsum (1868-1944), die van 1903 tot 1943 notaris was in het Zeeuws-Vlaamse stadje Hulst, vlakbij de grens met België. Onlangs verscheen over

deze even opmerkelijke als onconventionele Nederlandse politieke en sociale activist en sympathisant van de Vlaamse beweging een biografie. De uitgave is de handelseditie van een proefschrift dat in april 2009 door de Nederlandse theoloog en godsdienstfilosoof Jan De Kort (°1944) werd voorgelegd en verdedigd aan de Universiteit van Tilburg.

Hoewel Van Dalsum de Vlaamse beweging in het algemeen zeer genegen was, voelde hij zich toch vooral verwant met de sociaal-politiek vooruitstrevende daensisten. Van Dalsum zette zich in voor de lotsverbetering van de in zijn tijd meestal armoedige, ongeorganiseerde en ongeïnformeerde landbouwersbevolking van Oost-Zeeuws-Vlaanderen, de in hoofdzaak agrarische regio waarvan zijn woonplaats Hulst het centrumstadje was. Net zoals de daensisten, kwam hij openlijk in conflict met zowel de katholieke kerkelijke hiërarchie als de katholieke partij. Zo keerde Van Dalsum in 1907 de officiële *Rooms-Katholieke Kiesvereniging Hulst* de rug toe, werd hij in 1910 uitgesloten van de kerkelijke sacramenten, werden het drukken, het verspreiden en het lezen van zijn blad *De Volkswil* in datzelfde jaar door het Nederlandse episcopaat veroordeeld en werd zijn brochure *Er is geene tegenstelling tus-schen de beginselen van de Fransche Revolutie en die van het Evangelie* in 1913 op de index geplaatst. Gelijkaardige of vergelijkbare kerkelijke en maatschappelijke tegenkantingen en/of uitsluitingen ondergingen in Vlaanderen de daensistische priesters en politici Adolf Daens (1839-1907) en Florimond Fonteyne (1856-1923), met wie Van Dalsum in contact stond, en de Frans-Vlaamse “*abbé démocrate*”. Er wordt in deze publicatie overigens een apart hoofdstuk gewijd aan *Van Dalsum en Vlaanderen (1910-1918)* (pp. 261-277), waarbij onder andere wordt gememoreerd dat de Hulsterse notaris ietwat merkwaardig wel de “*éénheid van de drie Vlaanderen*” (Belgisch-, Frans- en Zeeuws-Vlaanderen) bepleitte,

maar zich geen “*voorzitter van een Groot-Nederland*” betoonde (p. 273). Met dit alles belicht deze uitvoerige en diepgaande studie over de Nederlandse katholieke dissident en idealistische emancipator Van Dalsum een minder bekend, maar niet geheel onbelangrijk aspect van de geschiedenis van de Vlaams-Nederlandse verhoudingen en betrekkingen. Het is jammer dat de auteur niet echt goed thuis is in de geschiedenis van de Vlaamse beweging, zoals blijkt uit enkele nogal onge-nuanceerde – en de facto onjuiste – citaten over het activisme.

[Nico Van Campenhout]